ל א מיי' פ"ז מהלכות בכורות הלכה ח סמג עשין ריב:

לא ב מיי' פ"ד מהלכות י"ט הלכה כו:

[עי' היטב הום' מה מי ד"ה מודה ר"ש]

לב ג מיי' פ"ז מהלכות בכורות הלכה ו:

ל"ג ומדמיב מיום הפורים עד הפסח ל' יום ש"מ כו' ל"ק

ל"ח יהוש שבמקומנו יש לו ס' רבוא קלפים בבית המספ שלו כו' ל"ק

בפרום הפסח. מפרש בגמרא ט"ו יום דפרום לשון פרוסה פלגא דל' יום שדורשין בהלכות הפסח קודם הפסח וכן עזאל דאמר [בכ"מ] כאחד אר' עקיבא לא פליג אלא באחד הסמוך לניסן דלכן עזאל לעולם חסר וקביעא ליה ז] זמנו לעולם בכ"מ באחד משמע דערב פסח הוי בכלל הני ט"ו יום דפרום וכפרק קמא דר"ה (דף ז') נמי משמע כן שמיום הפורים מתחילין לדרוש ולא מקודם גבי הס הטידו שמעבירין את השנה כל אחד שהיו אומרים עד הפורים משום דדורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום ואתי לזלזולי בחמץ *מיום הפורים קודם הפסח שלשים יום שמע מינה דערב הפסח בכלל השלשים יום וכן ר"א ור"ש דאמרי בסמוך באחד בניסן מפרש בגמרא דסברי כמאן דאמר שתי שבתות שמע מינה מ] ערב הפסח מן המנין ותימה דקתני במילתא דר' אלעזר ור"ש ומה מ] [לא] אמרו באחד בניסן מפני שהוא י"ט ואי אפשר לעשר בי"ט בתחלת הקדימתו בכ"ט באלול והלא מן הדין הוא *בשנים (באלול) דיום ראשון של סוכות ממנין שתי שבתות כמו ערב פסח דעיקר מה שדורשין בהלכות הרגל קודם לרגל ליט אלא מפני ז] קרבנות כדמשמע פ"ק דע"ז (דף ה:) דפריך לפני חגיגה ג' ימים ומו לא והתניא דורשין בהלכות הפסח כו' [ומשני] לדידן אפי' דוק שבעון פסולין להקרבה מיבעי יא] ל' יום ועיקר דרשא דהלכות פסח משום גופיה הנשחט ע"פ ולא משום ימות הפסח דהא יב) עפקא פ"ק דפסחים (דף ו:) משום דנביא עומד בפסח לאשון ומזהיר בפסח שני ועיקר שני לשחיטת פסח שני נאמר ועיקר דרשא דשתי שבתות דרשב"ג מפיק להו מנביא עומד בראש חדש ומזהיר על יג) פסח ועיקר הלכות פסח מצרים לא הוצרכו אלא ליום שחיטת פסח שלא היה שם ח) (בפסח) קרבנות אחרים יד) ג) ובפרק בתרא דמגילה (דף כט:) משמע התם דשתי שבתות דרשב"ג לין יום המעשה בכלל דמוקי התם כוותיה מתני' טו) דמקדימין וקרינן ול' יום דנפקא לן מנביא עומד בפסח לאשון ומזהיר על פסח שני נמי הס בלא יום המעשה דהא איכא התם י"ז דניסן וי"ד דאייר שהן ל"א יום ומהיות שמעתין דמגילה עלמה מז] יקשה למלות י"ד יום בלא יום המעשה וי"ל דלעולם לין יום המעשה בכלל ולא חלקו חכמים בין פסח לסוכות והלכו אחר עיקר יז] י"ט להתחיל בשתי שבתות מבאחד בניסן ומבאחד בתשרי שבי"ע קרבנות מרובין דאייה חגיגה ושמחה ותמ"ג דנביא עומד בר"ה ומזהיר על יח) פסח הייט על שחיטת פסח שני מ"מ לדורות ממה שיש להזהיר על כל פסח לא חשו חכמים למהר יום אחד בפסח יותר מבחג וגבי שקלים קבעו חכמים יט) זמן בר"ח אדר ולא חשו להקדים יום אחד לפני ר"ח כדי שיהו ל' יום שלימים כיון כ) שדבר מסור לב"ד של הבאת תמידין מתרומה חדשה תמ"ג דבמתניתין הכשר דייקינן לכוין החשבון כא) זמן השמעת שקלים לעולם באחד באדר משמיעים על השקלים: כ) ל"ק מ"ז ג) ושוד שקה דבמ' ל"ק ניחא

[עיין מז: מה מ.]

[עיין כתו: ע' תמורה יט:]

[יומא פ:]

[מנחות סו:]

[עי' כרש"י שם]

[תרגום עד קכ:]

[כלן מס"ד מזיכין עוד הטיד וכו' ל"ק]

[מקלים פ"ג מ"ח]

[עי' כרש"י שם]

ר"ה ב:

שיטה מקובצת

מ) חזרת שבמקומנו יש לחם ס' רבוא קלפים בבית המספ שלו ג"א כל הס"י שבידי ששים מורים על נוסחא זאת עיין בגליון בשולי הדף ובקצת ספרים בגמרא של קלף כתוב יהוש שבמקומנו יש להם ס' רבוא קליפים וכו' עי' בתוס' מנחות פ"ו ב': נ) נעלסה נושא עולה ונתחמא אמר: ג) למה אמרו שלש: ד) נ"א כס"י כולם אולד מעליא הוא ויושבין עליו ימי טומאה וימי טהרה וגבי בהמה נמי לידה מעליא הוא לקדשים ודלא כר"י דאמר רבא יוצא דופן מוהה הוא ר"ש לענין קדשים: כרבי שמעון דאמר דבנבנו לדיר וכו' נ"א כר"ש בן יהודה דאמר בפ' דלעולם חוסר זמן נבנבנו לדיר להתעשר והרי הוא כבכור והד"ה והשלה כו' לחץ נמחק: ה) מקום הס"ד ומה"ד במקומינו כשהבהמה מתה מחמת לידה משמשין עור האם כו': ו) תי' שהעור נמחק: ז) ליה פרום לעולם תי' ומנו נמחק: ח) מינה דערב הפסח: ט) ולמה אמרו בכ"מ באלול ולא אמרו י) מפני הקרבנות: יא) מיבעי לן שלשים יום: יב) דנפקא לן פ"ק דפסחים מהא דנביא עומד בר' ומזהיר על פסח שני ועיקר הלכות פסח שני לשחיטת הפסח בי"ד באייר ושתי שבתות נמי דרשב"ג [נ"ב] עלה דפסח דעיקר דרשא דפסח תי' הלכות נמחק יד] אחרים וע"ק דבפ' בתרא דמגילה דמשמע התם: טו) מתני' דבאחד באדר משמיעין על השקלים ומפרש דכיון דאמר מר בחמשה עשר בו בשולחנות יושבין במדינה כו' משום שולחנות מקדימין והנוסחא שהוא בדפוס כתב בשם פ"א: טז) עצמה קשה מנופה דלרבנן דאא דמשמיעין מאחר באדר על השקלים משום תרומה חדשה דאחד בניסן ואין כאן שלשים יום בלא יז) עיקר הי"ם להתחיל השתי שבתות: יח) על הפסח הייטו על שחיטת הפסח: יט) הבמים הומן: כ) כיון שהדבר: כא) החשבון מכ"ם יום באדר ותדע דאע"ג דלר"ע הוי אדר פעמים מלא ופעמים חסר לא משתמיש שישתנה בכך: כב) בנתת שנאמר כי תעוב לארץ ביצה אלמא דלא שדיא לה שתשתבר: ההיא דנפלה מוזרתא הואי דלא הششא ליה: שלש גורנות למעשר. כלומר בב' פעמים בשנה מעשרין מעשר בהמה בפרום הפסח כו': ולמה לא אמרו בא' בתשרי. כלומר כיון דקסברי דבאחד בתשרי ר"ה למעשר בהמה דאמר בגמרא: כל קבל דתרי אפלי וקייטי. הסבכירות מתעברות בתשרי ויולדות בניסן ומתעשרין סמוך לילדתן: הגהות הב"ח (א) גמ' על מודו פעם כ"ל ותיבת אחת ממקן: (ב) גמ' לקבל תרפי ואפלי: (ג) רש"י ד"ה כפנתה וכו' כמה כ"ל ותיבת שבעל ממקן: (ד) ד"ה בכית המספ וכו' הכבר עמנו שים בסמסם כ"ל ותיבת בתוכו ממקן: (ה) ד"ה שלשלים וכו' כר"מ בתחר בתולו לו כר"ש: (ו) המאחורות יולדות בתשרי ויולדות בניסן ומתעשרין סמוך לילדתן: (ז) ד"ה בכית המספ וכו' הכבר עמנו שים בסמסם כ"ל ותיבת בתוכו ממקן: (ח) נלקח דל"ל דודחי משום דכיון דעבדי ליה כבי תשיה ס"ל לרי"ן: (ט) ד"ה שלשלים וכו' כר"מ בתחר בתולו לו כר"ש: (י) ד"ה בכית המספ וכו' הכבר עמנו שים בסמסם כ"ל ותיבת בתוכו ממקן: (כ) גמ' לקבל תרפי ואפלי: (ג) רש"י ד"ה כפנתה וכו' כמה כ"ל ותיבת שבעל ממקן: (ד) ד"ה בכית המספ וכו' הכבר עמנו שים בסמסם כ"ל ותיבת בתוכו ממקן: (ה) ד"ה שלשלים וכו' כר"מ בתחר בתולו לו כר"ש:

סבר לה *כר"ש דאמר יוצא דופן ולד מעליא הוא *ודלא כר' יוחנן במתוסר זמן סבר לה *כרבי שמעון בן יהודה יתום כגון שהשלה קיים ור' יהושע לטעמיה דאמר אפילו שחט את אמו והשלה קיים אין זה יתום העיד רבי ישמעאל בן סתריאל מערקת לבינה לפני רבי במקומנו מפשיטין את המתה ומלבישין את החי אמר רבי נתנאל טעמא של משנתינו מ] חזירין שבמקומנו יש להם ששים רבוא קלפים *בבית המספ שלו פעם אחת נפל ארז אחד שבמקומנו ועברו שש עשרה קרונות על חודו (מ) אחת פעם אחת נפלה ביצת בר יוכני וטבעה ששים כרכים ושברה שלש מאות ארזים ומי שדיא ליה והא כתיב °כנף רננים נעלסה נ] אמר רב אשי ההוא מוזרתא הואי: **מתני'** *שלש גרנות למעשר בהמה בפרם הפסח ובפרם העצרת ובפרם החג (והן גרנות של מעשר בהמה) דברי ר' עקיבא בן עזאי אומר בעשרים ותשעה באדר באחד בסיון בעשרים ותשעה באב ר' אלעזר ורבי שמעון אומרים באחד בניסן באחד בסיון בכ"ט באלול ולמה אמרו בעשרים ותשעה באלול ולא אמרו באחד בתשרי מפני שהוא יום טוב ²ואי אפשר לעשר ביום טוב לפיכך הקדימוהו בעשרים ותשעה באלול ר' מאיר אומר *באחד באלול ראש השנה למעשר בהמה בן עזאי אומר האלולים מתעשרים בפני עצמן ³כל הנולדים מאחר בתשרי עד עשרים ותשעה באלול הרי אלו מצטרפין חמשה לפני ראש השנה וחמשה לאחר ר"ה אינן מצטרפין חמשה לפני הגורן וחמשה לאחר הגורן הרי אלו מצטרפין אם כן למה ג] נאמרו שלש גרנות למעשר בהמה שעד שלא הגיע הגורן מותר למכור ולשחוט הגיע הגורן לא ישחוט ואם שחט פטור: **גמ'** מאי שנא תלת אמר רבה בר שילא*(ג) לקבל חורפי ואפלי וקייטי ומאי שנא בהני זימני אמר רבי תנחום בריה דרב חייא איש כפר עכו כדי

ולד מעליא הוא. ל] במסכת כלה בפרק יוצא דופן (דף מ') קמ"ל שמעון דהרי זה כילוד ואמו ממתה לידה ורים נקים מפרם פעמא בגמרא תלד לרבנות יוצא דופן והכי ממי אמרינן כי יולד לרבנות יוצא דופן: **ודלא כר' יוחנן** דאמר התם בההוא פירקא [שם] דמודה ר"ש לענין קדשים שאינו קדוש לידה מבטן דבני רחם: כר' שמעון. דאמר דנכנס לדיר להתעשר וכבכור כו': מערקת הבינה אור תורה שבמה מן הטובד בוכים (דף כח:): **ופשלה.** והטור קיים כשיעת הולד לחון: כן פחריאל מערקת לבינה. מקום: ה] אם המסה. כשמקשה מחמת הולד מפשיטים עור מאם שהיא מתה ומלבישין אותו לולד שהוא חי ומתקיים מפני דבר זה שעושין לו: אם המיה. זהו הולד: נתנאל טעמא של משנתינו. דולמי משום הכי אמר רבי יהושע אם מולד כל זמן (ג) שהעור שהשלה קיים אינו יהוס לכיון דהעור הנהנה לולד דומה כמי שאמו קיימת. יעוד העיד דבר זה מזירין שבמקומנו. לגון חזרת ירק שלועשים לעוגה: בבית המספ. היינו אותן עלין קטנים כמו הבשר עלמו שיש(ד) באותו המספ של בהמה שקורין ליגפולא: ועוד העיד דבר זה פעם אחת כו' על חודו. על לידו ברוחבו שהוא עב כל כך שעבור עליו י"ו קרנות זו בלד זו על חודו כלומר ברוחבו של לין: בר יוכני. עוף הוא כלתמרינן בבמה דוכתי* ואימא בציעא דבר יוכני: עבעה. ממה שבחוכה: והכתיב כנף רננים נעלסה. ומתפרש הכי בלשון מופריקון מוסא עולה ונתחמא *שכך אמר הקב"ה וכי בראתי כנפים משובחות לאותו עוף בר יוכני שיש לה כח כל כך שמשתבר ביצה גדולה כזאת ומגביה למעלה ומוריד לה בכמה בקיעה אלמא דלא שדיא ליה בתחמא לשון ירידה ותבירו במסכת תענית (דף יט:*) בן המתחמא לפני מביו: מוזרתא הואי. בלע"ז מוריי"ר שלא היתה רגילה לפרות לכך הקב"ה: בר יוכני. עוף הוא דלמתרינן בבמה דוכתי* ואימא בציעא דבר יוכני: עבעה. ממה שבחוכה: והכתיב כנף רננים נעלסה. ומתפרש הכי בלשון מופריקון מוסא עולה ונתחמא *שכך אמר הקב"ה וכי בראתי כנפים משובחות לאותו עוף בר יוכני שיש לה כח כל כך שמשתבר ביצה גדולה כזאת ומגביה למעלה ומוריד לה בכמה בקיעה אלמא דלא שדיא ליה בתחמא לשון ירידה ותבירו במסכת תענית (דף יט:*) בן המתחמא לפני מביו: מוזרתא הואי. בלע"ז מוריי"ר שלא היתה רגילה לפרות לכך הקב"ה: **מתני'** שלש גרנות. כלומר בשלשה פרקים בשנה הוי זמן מעשר בהמה שבהמות שיולדו לו בין פרק לפרק צריך לו לעשר כשיגיע פסרק למשיגיע הפרק לא יאכל מהן לכתחלה מדרבנן בלא מעשר אבל קודם לכן מותר למוכרו בעלמא הוא לעשר בהמותיו להשמיר רי קודם מאחר שקרא עליו שם אבל הרשות בידו לאוכלו בלא מעשר אבל בהני שלשה זמנים שלריכותו חכמים שלא יאכל לכתחלה בלא מעשר ובגמרא מפרש מאי שנא בהני זמנים ומאי טעמא נקט לשון גרנות: **פרום.** מפרש בגמרא כמה הוא ומעמא דכל הני תנאי מפרש בגמרא: **וכן גרנות של מעשר בהמה.** דמבולין הבהמות מדרבנן: ומאי אפשר לעשר כי"ט. כלומר בגמרא משום שקרא שצריך לעקור בסיקרא בסיעורי ובי"ם מי אפשר מפני שטובע: **ראש השנה.** לאותן שנולדו קודם לכן אין נכנסין לדיר להתעשר עם אותן שיולדו מכאן ואילך משום דהוי חדש ויש: **האלולים.** אותן שנולדו באלול אין מתעשרין לא עם בני

רבינו גרשום

סבר לה כר' שמעון דאמר בפס' נדה ולד מעליא הוא דכתיב אם נקבה תלד לרבות יוצא דופן: **ודלא כר' יוחנן** מודי ר' שמעון לענין קדשים שאינו קדוש דלא הוי ולד: **במתוסר** זמן סבר לה כר' שמעון בן יהודה: דאמר לעיל בלבה בשעשאת המתה בבכור כו': מערקת הבינה אור תורה שלה ומלבישין את החיה היתומה: נתנאל טעמא של משנתינו: של ר' יהושע(כיהשבודי ליה הכי חיי: **חזירים:** קלפי עלין כקלה אחד: בעלסה: ונרסי' במנחות נושא עולה ונתחמא כלומר נושאה ומעלה בביצת הנתחמא ומוריתה בחוך קן שלה ובשהיא רוצה להטיל ביצתה יורדת לארץ ומפילה

תשרי ולא עם בני אב ומעמא מפרש בגמרא דמסקפא ליה מי הלכה כרבי מאיר (ה) או כרבי שמעון באחד בתשרי אלכך מתעברין בפני עצמן: **כל הנולדין** בו': אתמן לרבי אלעזר ורבי שמעון דאמרי באחד בתשרי ראש השנה למעשר בהמה: **מצטרפין.** לכונסן לדיר אחד: **לפני הגורן.** מאלו שלש גרנות שאין הגורן מפסיק: **למה נאמר.** למאי הלכתא: **למכור ולשחוט.** לכתחלה בלא מעשר: **גמ'** לקבל תורפי ואפלי וקייטי. שיש בהמות שמבכירות גילה קודם הפסח ויש בהמות שמאחרות עד בין פסח לעצרת ויש שאין יולדות עד בין עצרת לחג וכנגדם תיקנו חכמים זמנים אלו תרפי בפרום הפסח ואפלי בפרום עצרת קיימי בפרום החג ואיתי דגרסי קיימי בפרום עצרת ואפלי בפרום חג: כדי

רש"י כתי'

מכאן ועד סוף המסכת נמצא נוסחא אחרינא בכל הפי' של רש"י ז"ל שבידי וז"ל במקומינו כשהבהמה מתה מחמת לידה מפשיטין אותה ומלבישין אותה בעור את החיה. הולד כדי שיתחמם ומעלה בחיוו היתה אמו חיה: משמעו דודאי מעמ"ש ה"ל אם הולד קיים אין זה יתום. ועוד הביא מעמא של משנתינו: בר יוכני. כגון מקר כיה מגוזה בגפון: בר יוכני. עוף גדול: **בעבעה.** בלבון ומלבון עלה: ומי שדיא ליה. לגיבוד: והא כתיב כנף רננים נעלסה. ודרשי' נעלסה מטרקיקון בתמכת מכות מכות בגמ' פ' ר' שמעתא מתחתא לשון ירידה: כהיא שהביאה נעלה מוזכת הוא שמין אחרות גדל בה והשליכתו מדעתה: **כתני'** ג' גרנות למעשר בר' פעמים בשנה הבהמות מתפרצות ובגמ' מפ' שמעתא: פרום הפסח. בגמ' מפרש ר"ע יום הקדם עצרת. מ"ש יום הקדם ר"ש הוא ואי אפשר לעשר בי"ט בתחלת הקדמתו בכ"ט באלול: דהוי מ"ש יום ולא אמרו בא' בתשרי. כלומר כגון דמלבנן מלבנן ואם שמע פעמו לא אמרו בא' בתשרי. כלומר כגון דקסברי דבאחד בתשרי ר"ה למעשר בהמה דאמר בגמרא: **ולמה לא אמרו בא' בתשרי.** כלומר בב' פעמים בשנה מעשרין מעשר בהמה בפרום הפסח כו': **ולמה לא אמרו בא' בתשרי.** כלומר כגון דקסברי דבאחד בתשרי ר"ה למעשר בהמה דאמר בגמרא: **ואמאי נותן בהני זימני** כדי

הגהות הב"ח

(ח) גמ' תניא (בכתיב לד) תמ"ש וכ"ב ס"ל כיקר: (כ) רש"י ד"ה כדי שתבא בהמה מעוה לעולי רגלים בכורות דכיון דאין גורן וכו' מפני מיעוט דאין בכורות לקרבנות ס"ד ואח"כ מ"ה ואע"ג דתנן וכו' לדיתעביד מצוה לדיתעבר פס"ד ותיובתא דתתבשל מחתך: (נ) ד"ה ג' יום וכו' יום פס"ד ואח"כ מ"ס כמתי דמשערין והדר מוביו לה: דמבכלן בגורן. בבכל של דגן מרבנן ולא מדאורייתא: פרום פלגא. כדאמר כמה יהרה בבית המטנגע בבני אכילת פרם והוהוא פרם הציה פלגא כדאמרינן חצוה לבית המטונע: זמנין דמקלע הגורן ביום שלשים של אדר כשהוא מלא דאכתי הוו מ"ו יום ומזמנין דמקלע בכ"ט באדר כשהוא חסר משום הכי לא קבע ליה ומן רבי עקיבא: בכ"ט באדר ובאחר בסיון: מאי שנא דבן עזאי לא יהיב פרום לעצרת מ"ו ימים אלא ה' יום אידי דלא נפיש הני דילדי בקייטי אי אמרת ליקרוס למעשר לישעשרינהו מ"ו יום קרום שלמי לה קמי דגל דמיתתבלי ולא תהא בהמה מצויה לעולי רגלי: בעצר: בן עזאי למעמיה. כדאמר לקמן במתני' האולילים מתעשרין לעצמן: זימנין דמחסרי לאב. והוי בימים שלשים ר"ח אלול ואי הוי משעשרינהו בימים שלשים לא יהוי הזכירא בין חדש לישן דהשתא נמי הוי דאמר. ב' שבתות דהוי י"ד יום סמר פסח: ואם שהם פמור. דלא הוי מבל מדאורייתא: ואיא"ל והללו אומרים כך. רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים באחד בתשרי ר"ה למעשר בהמה ור' מאיר אומר באחד באלול. משום הכי אמינא דהאולילים יתעשרו לעצמן מספיקא דלא ידענן כמאן כו': קלקיפת השום שהיא קלקוחין מן חקרת הוה. היינו ר' עקיבא דרבי יהושע בן קרחה היינו בנו של ר' עקיבא. בדורמי' התם (בסנהדרין). אל"ר' יהושע בנו של ר' עקיבא ל"ר' אמר: מפי חני זכריה וחלאמכי אמרות. הני תנאי והוי בבנואה חילכך לא מצי קאי אטעמא: חמשה בתשרי וחמשה באב הבא מ"צמרפין ר' משיאה. דילכן עזאי לא מ"צמרפין אלולים. מהו דתימא כי היכי דמפסקי שנים. ראשי שנים ראין מעשרין מחדש על חישן הכי מפסקי גרנות דהנך חמשה דתשרי מעשרין דאב דיש ביניהן גרנות של מעשר אימא לא לימצמרפו קמ"ל דמצמרפי כדתנן דמשנה כו':

(ט) כדאמר דמתניתן בן בתרא ויש"ן ויש"ן לעיל במתני' שלי: אם לא. דמתן שם בתחת בכיון דמ"ש בתחת בכיון כדאמרינן בגמ' מיידי דלא נפיש וכו' ובכ"ג בתחת בשנים דגתחת בשנים וכו' ד"ה ואחיב ס"ל כ"ש בתר בתר משום דנמי הוכרת הוכרת בתר אחמין. ג) תוס' ד"ה כתר לגמרא מ"ל מתחת דמכבנים הלב:

(ט) נמ' תניא (בכתיב לד) תמ"ש וכ"ב ס"ל כיקר: (כ) רש"י ד"ה כדי שתבא בהמה מעוה לעולי רגלים בכורות דכיון דאין גורן וכו' מפני מיעוט דאין בכורות לקרבנות ס"ד ואח"כ מ"ה ואע"ג דתנן וכו' לדיתעביד מצוה לדיתעבר פס"ד ותיובתא דתתבשל מחתך: (נ) ד"ה ג' יום וכו' יום פס"ד ואח"כ מ"ס כמתי דמשערין והדר מוביו לה: דמבכלן בגורן. בבכל של דגן מרבנן ולא מדאורייתא: פרום פלגא. כדאמר כמה יהרה בבית המטנגע בבני אכילת פרם והוהוא פרם הציה פלגא כדאמרינן חצוה לבית המטונע: זמנין דמקלע הגורן ביום שלשים של אדר כשהוא מלא דאכתי הוו מ"ו יום ומזמנין דמקלע בכ"ט באדר כשהוא חסר משום הכי לא קבע ליה ומן רבי עקיבא: בכ"ט באדר ובאחר בסיון: מאי שנא דבן עזאי לא יהיב פרום לעצרת מ"ו ימים אלא ה' יום אידי דלא נפיש הני דילדי בקייטי אי אמרת ליקרוס למעשר לישעשרינהו מ"ו יום קרום שלמי לה קמי דגל דמיתתבלי ולא תהא בהמה מצויה לעולי רגלי: בעצר: בן עזאי למעמיה. כדאמר לקמן במתני' האולילים מתעשרין לעצמן: זימנין דמחסרי לאב. והוי בימים שלשים ר"ח אלול ואי הוי משעשרינהו בימים שלשים לא יהוי הזכירא בין חדש לישן דהשתא נמי הוי דאמר. ב' שבתות דהוי י"ד יום סמר פסח: ואם שהם פמור. דלא הוי מבל מדאורייתא: ואיא"ל והללו אומרים כך. רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים באחד בתשרי ר"ה למעשר בהמה ור' מאיר אומר באחד באלול. משום הכי אמינא דהאולילים יתעשרו לעצמן מספיקא דלא ידענן כמאן כו': קלקיפת השום שהיא קלקוחין מן חקרת הוה. היינו ר' עקיבא דרבי יהושע בן קרחה היינו בנו של ר' עקיבא. בדורמי' התם (בסנהדרין). אל"ר' יהושע בנו של ר' עקיבא ל"ר': מפי חני זכריה וחלאמכי אמרות. הני תנאי והוי בבנואה חילכך לא מצי קאי אטעמא: חמשה בתשרי וחמשה באב הבא מ"צמרפין ר' משיאה. דילכן עזאי לא מ"צמרפין אלולים. מהו דתימא כי היכי דמפסקי שנים. ראשי שנים ראין מעשרין מחדש על חישן הכי מפסקי גרנות דהנך חמשה דתשרי מעשרין דאב דיש ביניהן גרנות של מעשר אימא לא לימצמרפו קמ"ל דמצמרפי כדתנן דמשנה כו':

רבינו גרשום

כדי שתהא בהמה מצויה. לקנות לעולי רגלים דאחר שעישרום מוכרין אותן: ואע"ג דתנן עד שלא הגיע כו'. אפילו הכי משתי לה לגרן ומעשרין דבראש ליה לאיניש דליעבד מצוה דמעשרין והדר מוביו לה: דמבכלן בגורן. בבכל של דגן מרבנן ולא מדאורייתא: פרום פלגא. כדאמר כמה יהרה בבית המטנגע בבני אכילת פרם והוהוא פרם הציה פלגא כדאמרינן חצוה לבית המטונע: זמנין דמקלע הגורן ביום שלשים של אדר כשהוא מלא דאכתי הוו מ"ו יום ומזמנין דמקלע בכ"ט באדר כשהוא חסר משום הכי לא קבע ליה ומן רבי עקיבא: בכ"ט באדר ובאחר בסיון: מאי שנא דבן עזאי לא יהיב פרום לעצרת מ"ו ימים אלא ה' יום אידי דלא נפיש הני דילדי בקייטי אי אמרת ליקרוס למעשר לישעשרינהו מ"ו יום קרום שלמי לה קמי דגל דמיתתבלי ולא תהא בהמה מצויה לעולי רגלי: בעצר: בן עזאי למעמיה. כדאמר לקמן במתני' האולילים מתעשרין לעצמן: זימנין דמחסרי לאב. והוי בימים שלשים ר"ח אלול ואי הוי משעשרינהו בימים שלשים לא יהוי הזכירא בין חדש לישן דהשתא נמי הוי דאמר. ב' שבתות דהוי י"ד יום סמר פסח: ואם שהם פמור. דלא הוי מבל מדאורייתא: ואיא"ל והללו אומרים כך. רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים באחד בתשרי ר"ה למעשר בהמה ור' מאיר אומר באחד באלול. משום הכי אמינא דהאולילים יתעשרו לעצמן מספיקא דלא ידענן כמאן כו': קלקיפת השום שהיא קלקוחין מן חקרת הוה. היינו ר' עקיבא דרבי יהושע בן קרחה היינו בנו של ר' עקיבא. בדורמי' התם (בסנהדרין). אל"ר' יהושע בנו של ר' עקיבא ל"ר': מפי חני זכריה וחלאמכי אמרות. הני תנאי והוי בבנואה חילכך לא מצי קאי אטעמא: חמשה בתשרי וחמשה באב הבא מ"צמרפין ר' משיאה. דילכן עזאי לא מ"צמרפין אלולים. מהו דתימא כי היכי דמפסקי שנים. ראשי שנים ראין מעשרין מחדש על חישן הכי מפסקי גרנות דהנך חמשה דתשרי מעשרין דאב דיש ביניהן גרנות של מעשר אימא לא לימצמרפו קמ"ל דמצמרפי כדתנן דמשנה כו':

שיטה מקובצת

ח) ליה לאיניש דליעבד מצוה: כ) בגורן מדרבנן: ג) תי' רשבנ"א שתי שבתות בסמוך: ד) תימא דלא מצי למיקם אטעמייהו: ס) מה"ד דסקרתא לאו: ו) מדרבנן דכ"ה אמרינן התם בביצה גבי אין וכו' בהמה דמפרש שמעא: י) אלא בזירה כו' ועוד דהה מצי: יב) ב"ש כו' שמוכיר אותו בלשון גנאי על שם קרחות דלשון גנאי הוא בדכתיב: יח) אבר ליה ההוא מינא לר' יהושע מהכא כו' נחכון ועוד מדקדק ר"ת סהא דאמרינן בבס' מנילה: כ) בתורה ובמוף פפרי חנא דארבעים שנה שימש ת"ח וכו' וס' שנים פתם ישראל וכל ימיו מאה ועשרים שנה דחשיב התם ד' היו כמ) שבע אכתי לא: כב) שכן חם פחם שנות חיי אדם: כג) בהם שבעים שנה ואז כד) ועוד דמסתבר שלא הגליד מטנה עד: כה) פרי שנה: כו) שנה כבר היה: כז) מפרש דקרחה הוא שם אדם: כח) משם ולדיה דברי איזה כו' להוכיר לשון נבואה: כט) לה וכן הוא דגויר פרק: ל) דם דאמר נמי מפי: לא) ופחזו מ"ם קשה כאן דבש"ק דר"ה דרש לקרא דכתיב עשר: לב) דבן דר"ם סבר בא' באלול דאמר מעשר כו' וא"א ור"ש סברי דמה מעשר: לג) השמרות דחבי ותורה:

עין משפט נר מצוה

לב א מיי' פ"ז מהל' בכורות הלכה מ: לג ב הסמיק פר המזבח ולעשר כו' ל"ק לד ד מיי' שם הל' ז: לה ג סוס"ע מ"מ סימן תכט סעיף ח: לו ד מיי' פ"מ מהלכות קרבן המוקדש הל' ה:

[אלו דברים בפסחים פו:]

הגהות צ"ק

[ח] ל"ת ושרי דמסקנא כו' [ב] רש"ל מ"ז ונו' ל"ק ואמר ל"ל ב"ש מסכת לקמיתלה ור"ש [ג] ל"ל מקרא עשר מעשר דל"ש מכל בתחת בתוכ"ל דמקיש מעשר בהמה למעשר דגן מה מעשר כו'

כדי שתהא בהמה מצויה לעולי רגלים ואע"ג דתנן עד שלא הגיע הגורן מותר למכור ולשרוה ניחא ליה [ח] *דליתעביד מצוה בממונה והדר לזבון וליכול ואמאי קרי ליה גורן דטבלה כגורן [ב] וכמה פרם פירש ר' יוסי בר' יהודה אין פרם פחות ממ"ו יום מאי משמע א"ר אבהו פרום פלגא פלגא דמאי פלגא דהלכות פסח כי הא *דתניא שואלין ודורשין בהלכות פסח קודם לפסח ל' יום [ג] רשב"ג אומר שתי שבתות: בן עזאי אומר בכ"ט באדר בא' בסיון: במאי קמיפלגי ר"ע ובן עזאי ר"ע סבר אדר הסמוך לניסן זימנין מלא וזימנין חסר זימנין דמיקלע ביום ל' וזימנין דמיקלע בכ"ט ומשום הכי לא קביע ליה זמן ובן עזאי סבר *אדר הסמוך לניסן לעולם חסר הילכך קביע ליה זמן בכ"ט באדר באחד בסיון איידי דלא נפיש אי אמרת ליקרים ליעשר עד דמטי רגל שלמי להו: בכ"ט באב וכו': בן עזאי לטעמיה דאמר האולילין מתעשרין בפני עצמן וליעשרינהו ביום ל' זימנין דמחסרין ליה לאב ובעינן למיעבד הכירא בחדש וישן: ר' אלעזר ור"ש אומרים באחד בניסן בא' בסיון וכו': בא' בניסן כרשב"ג *דאמר ב' שבתות בא' בסיון כדאמרן בכ"ט באלול רבי אלעזר ור' שמעון לטעמייהו *דאמרי בא' בתשרי ר"ה למעשר בהמה: ולמה אמרו בכ"ט באלול ולא אמרו באחד בתשרי מפני שהוא י"ט וכו': ותיפוק ליה דבעינן למיעבד הכירא בחדש וישן ועוד קאמר חדא דבעינן למיעבד הכירא בחדש וישן ועוד מפני שהוא י"ט ואי אפשר לעשר בכ"ט *משום סקרתא: ר"מ אומר באחד באלול ר"ה למעשר בהמה בן עזאי אומר וכו': *תניא אמר בן עזאי הואיל והללו אומרים כך והללו אומרים כך האלולין מתעשרין לעצמן ולא יחלו טעמא דמאן מסתבר וכי תימא [ד] לא מצי קאי אטעמייהו והתניא בן עזאי אומר כל חכמי ישראל דומין עלי [ה] כקליפת השום חוץ מן הקרח הזה א"ר יוחנן מפי השמועה אמרוה מפי חני זכריה ומלאכי תניא (ח) [ט] באיזה צד אמר בן עזאי האלולים מתעשרין לעצמן נולדו לו ה' באב וה' באלול אין מצטרפין ה' באלול וה' בתשרי אין מצטרפין ה' בתשרי וה' באב מצטרפין פשיטא מהו דתימא כי היכי דמפסקי שנים מפסקי גרנות קמ"ל כדתנן חמשה לפני ראש השנה וחמשה לאחר ראש השנה אין מצטרפין חמשה לפני הגורן וחמשה לאחר הגורן הרי אלו מצטרפין אמר רבא לדברי בן עזאי נולדו לו חמשה באב וחמשה באלול וחמשה בתשרי כונסן לדיר להתעשר

ח) [ביאור פשוטה ומתוק מפלא בפל"ה מוקי קא קשה. נמס' שבועות] ב) [ובמפתח דל"ה ע"ב ותיובתא של בגיתה לד כמו כיולה ודו' תרי"ם ריש ע"ב דבכורות ל"ה כיולה מבכרין]

מפי חני זכריה ומלאכי ומיהו קשה לן מא"ל דלריש בן עזאי הוא דבעי מעשר בהמה למעשר דגן [ג] מקרא עשר תעשר מקיש מעשר בהמה למעשר דגן [ג] ר"מ סבר בא' בתלול מה מעשר דגן סמוך לגמרו עשורו כו' ר"ש ור"ש סברי מה מעשר דגן ר"ש שלו תפרי כו' וי"ל דלפ"ה כיון דהיכך דרשות מפי השמועה [ג] חני זכריה ומלאכי לא היה יכול לברר איזה עיקר: [ד] מקרא עשר תעשר בהמה מה"ל מדש ושן ולא עם פותן טולדים אחר בתלול אמת בא' בסיון ומדמסתפקת ליה אימת ר"ש בתלול לא מצי מעשר מצטרפין האלולים לעצמן הילכך לא קבע זמן

עין משפט
נר מצוה

לא א מיי' פ"ג מהלכות בכורות הל' ז סמג עשין ריב :

לב ב מיי' שם פ"ח הלכה יד :

לג ג מיי' שם הל' טו :

מ ד מיי' שם פ"ז הלכה יד :

נ"מ מקשין

מא ה ו מיי' שם פ"ז הלכה ז :

מב ז מיי' פ"ג מהלכות תרומות הלכה ד :

נ"ל מנין שאין תורמין לא במדה כו' נ"ל

נ"ל רב אחי בן ישראל שאמר נלוי כך אמר לי אבא כו' נ"ל

נ"ל נ"ל נמי אמאי ניתוק לתרומת מעשר דילמא תיקן כו'

שיטה מקובצת

ז) כיצד מעשרין תי' באיזה צד נסתפק :
ב) ומונין בשבט א' :
ג) מעושרין היה לו :
ד) לתרום כולן פטורין :
ס) כ א ה ד ומעמיד אמתיקן : ו) וליפקין וליתו : ז) תי' תחת נסתפק : ח) תרומ"ד כדגן מן הגורן בשתי : ט) שיכוין שיוציאנו : י) כי נפיק ערריה תי' עשרה נסתפק הר"נ אפרונן לקמן מנאן רבוצין: יא)[וצאין ב' כאחד : יב) עשרה ונופל אחד כלומר : יג) הברי דלא נתנה בה תורה שיעור אלא דראשית : יד) דשיעורה קצובה מן התורה מעשר: טו)אין להקיש : טז)רגילה באומר ומצוה לעשור באומר כדי : יז) שיראה לצמצם שלא: יח) יפה וכדתנן בפ"ק : יט) במנין וכן תרומת מעשר ובתוספתא : כ)ובמחשבה אף תרומת מעשר אינה נפלת אלא באומר ובמחשבה וכן : כא) וקאמר התם דלא כר' אלעזר : כב) נפלת משום מחשבה אלא משום (מרות) [אומר] : כג) ליה בעה"ב : כד) דקיין ליה : כה) א"כ כי לא קיין : כו) תיקן ליה בעה"ב : כז) כלום והשתא אי לרבנן : כח) מרבה בהעשרות : כט) דבמעשר ראשון נמי : ל) דכתיב כי את : לא) דשמעתין דלמה ליה למיסר דר' אלעזר :

הגהות צ"ק
[א] מוניס מ' יכיו [ב] ויתכלמי [ג] דהניא ר"ש בן גומל אומר מנין [ד] נ"ל ולא שהתא מנוס מאומר כו' [ה] נ"ל נלמא אלעזר כו'

ונוטל אחד מן האלולין והשאר פטורין ממה נפשך אי באחד באלול ר"ה דאלול ותשרי מצטרפין ודאב פטורים ואי באחד בתשרי ר"ה דאב ואלול מצטרפין דתשרי פטורין מאי אמרת לצרפו לגורן אחר *עשירי ודאי אמר רחמנא ולא ספק פשיטא מהו דתימא לגזור דילמא אתי למישקל מהנך קמ"ל : **מתני'** (ה) [ו] "באי זה צד מעשרין כונסן לדיר ועושה להם פתח קטן כדי שלא יהו שנים יכולין לצאת כאחת (ג) ומונין [ז] א' ב' ג' ד' ה' ו' ז' ח' ט' והיוצא עשירי סוכך בסיקרא ואומר ה"ז מעשר לא סקרו בסיקרא ולא מנאן בשבט או שמנאן רבוצים או עומדים הרי אלו [ח] מתעשרין היה לו מאה ונטל עשרה עשרה ונטל אחד אין זה מעשר רבי יוסי בר' יהודה אומר מעשר *קפץ אחד מן המנויין לתוכן [ט] הרי אלו פטורין 'מן המעושרין לתוכן כולם ירעו עד שיסתאבו ויאכלו במומן לבעלים : **גמ'** ת"ר באי זה צד מעשר כונסן לדיר ועושה להם פתח קטן כדי שלא יהו שנים יכולין לצאת כאחד [י] אימותיהם מבחוץהם מבפנים וגועות ויוצאות לקראת אמן ולפקינהו אינהו יעבור כתיב ולא שיעבירוהו ולשדי להו ירקא וליפקו [יא] לותיה אמר רב הונא *גזירה משום לקוח ומשום יתום ת"ר *כל אשר יעבור (ג) [יב] תחת *פרט *לטריפה שאינה עוברת תחת השבט מצוה למנותן בשבט *לא מנאן בשבט או שמנאן רבוצים או עומדים מנין תלמוד לומר *העשירי קדש מ"מ ואין לי אלא שקרא שמו עשירי לא קרא שמו עשירי מנין ת"ל *יהיה קדש מכל מקום יכול היו לו מאה ונטל עשרה עשרה ונטל אחד יכול יהו מעושרין ת"ל עשירי ואין זה עשירי ר' יוסי בר' יהודה אומר מעשר מאי מעמיה דר' יוסי בר' יהודה סבר ליה כאבא אלעזר בן גומל דתניא אבא אלעזר בן [יג] גומל אומר [יד] *ונחשב לכם תרומתכם [טו] *בשתי תרומות הכתוב מדבר אחת תרומה גדולה ואחת תרומת מעשר 'כשם שהתרומה גדולה ניטלת באומר ובמחשבה

תורה אור

ונוטל אחד מן האלולין. ולא שייך לאסור כאן משום לא יבכר כדאסר לאפוקי בעל מום ברים עשרה ברים פירקין (דף נג.) : **כשם** שהתרומה גדולה ניטלת באומר. מן התורה לא שייך בה לאומר דחמנה לאחת פוטרת לא הכרי יג) ולא נתנה בה תורה שיעור דלאשים דגנך כתיב (דברים יח) אלא משום דבתרומת מעשר שייך לאומר יד) שעשירה כתוב (במדבר יח) מעשר מן המעשר ובתרומה גדולה נמי תקע חכמים שיעור שייך בה לאומר ומיהו בזה לא יון טו) *להקשות תרומת מעשר לתרומה גדולה שיעול במתכוין הטה אחת דהא כתיב מעשר מן המעשר ומיהו אם במתכוין מוסיף לכאורה מהני דלהכי מקיש לתרומה גדולה דמעלת טז) מאומר למלוה כדי שיתרום בעין יפה שמתוך שירא יז) שלא יעול פחות טובל בעין יפה יח) כדתנן פ"ק דתרומות (משנה ז) אין תורמין לא במדה ולא במשקל ולא במנין יט) ובתוספתא גרס מה תרומה גדולה אינה ניטלת אלא באומר ובמחשבה כ) וכן גרס ר"ם וגרס עלה בירושלמי בפ"ק דתרומות תני ר"ל בן גומל *לא במדה כו' ופרק כל המקמחות באות מלה (דף נה. וסס) מסיים בברייתא דשמעתין ומה תרומה גדולה בעין יפה כו' כא) והתם א"ל אלעזר בן גומל תורמים תרומת מעשר תאנים על גרוגרות במנין וגרוגרות על תאנים במדה משום עין יפה ולא נקט אינה ניטלת כב) אלא במחשבה ובאומר אלא כדי שיעשה בעין יפה וא"ת סוף פרק כל הגט (גיטין דף נ: וסס) דמפרש *אחבי ישראל שאמר לבן לוי כך אמר לי אבא מעשר יש לך בידי לו מעשר לאחיך בידי חוסשין לתרומת מעשר שבו כיון דלא קיין לא [הוי] מתקין ליה כג) כור מעשר לאחיך בידי לו כור מעשר יש לך בידי אין חוסשין לתרומת מעשר שבו כיון דקיין כד) תקוני תקניה ומוקי לה כאבא אלעזר בן גומל דמקיש תרומת מעשר לתרומה גדולה וכסס שם לו [רשות] לבעה"ב לתרוס תרומה גדולה כד יש לו [רשות] לתרוס תרומת מעשר והשתא כיון דאפשר באומר א"כ כה) בלא קיין *כמי ניתוק דילמא תיקן כו) מאומר י"ל הני דעל בן לוי מלוה לעשות בעין יפה מ"מ בעה"ב אין לו לעשות עין יפה בשל אחרים ואפילו יש לו רשות אין לעשות להוליא עצמו מהרשומין של כהן ולוי אלא יתרעמו עליו זה לו זה אם יטעה באומר שלו וא"ת פ"ד דתרומות (מ"ו) הא דתכן המוכה משובח והמורד מקובל המוכה משלמתן [ב] ובירושלמי פ"ק דתרומות מקשה לה ומסני כאן לתרומה גדולה כאן לתרומת מעשר [ג] ותני ר"ש בן גומל מנין שאין תורמין לא במדה ולא במנין ולא במשקל ת"ל ומתשב לכם תרומתכם והרמותם במתשבה אתה תורם ואין אתה תורם במשקל במדה ובמנין פירוש הכיון דאין תורמין בתרומה גדולה דלכ"ע מלוה מאומר והכיון דהמוכה משובח בתרומת מעשר וכרבנן והא דמייתי בריית דאבא אלעזר בן גומל לאשמועינן דפליגי בתרומת מעשר וא"ת דבירושלמי אמר אהכיון דהמוכה משובח ממאי הוא משובח אמר רב הונא מן התורם באומר ממעט דמאומר הוי תרומה אלא שהמוכה משובח ואמר נמי התם א"ר הלל מתני' אמרה כן הכיון דהמוכה משובח משלמתן פי' מכלל דאיכא אלמה בר משוקל וא"ר חנינא תפתר בשלמתן ולית ם"מ כלום [ד] ואי לרבנן לדידהו אין תרומת מעשר מאומר ואי כאבא אלעזר בן גומל דאמר דמלוה לעשות מאומר וכרבה לפרש דלר"ש בן גומל נמי לא יליפינן אלא דמוטיל מאומר [ה] ולא דקשיא מלוה מאומר והשתא הא דמתני כאן בתרומה גדולה כאן בתרומת מעשר הייט כר"ש בן גומל וניחא השתא הא דמייתי עלה בריית דאבא אלעזר בן גומל א"ר מודו רבנן לאבא אלעזר בן גומל דמאומר אלא דרבנן לעשות מאומר א"כ הא ר"ל מרבה [ה] מעשרות יש לומר הייט במרבה במתכוין אבל בשאינו מתכוין לאומר יפה לא חייב מרבה ומיהו במודי דבריי מאומר ממעט פ' כל המקמחות באות מלה(מנחות דף נד: וסס) דלא חייבין אי מרבה אף בהתכוין דהא קתני תורמין תאנים על גרוגרות במנין ופריך דהו"ל מרבה על המעשרות ובתרומה מעשר אייר כדמוכח סיפא ומסני אבא אלעזר בן גומל היא ומשום עין יפה והתם בהתכוין מרבה וכל מה שילקה להרבות תשוב עין יפה וגרלה דלית ליה [ה] כדאבא אלעזר בן גומל המרבה במעשרות מעשרותיו מקולקלין דבמעשר כפ) נמי אייר מאומר כדמוכח בשמעתין כדקאמר ומעשר קריה דמתמת תרומה דכתיב ג) בו את מעשר בני ישראל אשר ירימו לה' תרומה ובמעשר ראשון אייר דכתיב בסיפיה דקרא נתתי לוויים לגאלה וקשה אמוגיא דשמעתין גם) למה לי [לאוקמא] הכי דר"ש בן גומל ורבי יוסי ברבי יהודה אית להו

מיירי במעשר עצמו כולן ידעו דכולהו הוי ספק מעשר : גזירה משום לקוח ויתום להכי מעמיד איכן בחוץ להודיע שאין שם לקוחות ויתום ואיכותיהן בחוץ משום דכבר מעושרות הן : ואין זה עשירי. דלא מנאן : נתשב לכם תרומתכם כדגן מן הגורן. בב' תרומות הכתוב מדבר דאקיש קרא תרומת מעשר לתרומת גורן. דהיינו כדגן מן הגורן מה תרומה גדולה ניטלת באומר ובמחשבה. שאין צריך למנות עד מאה וליטול שנים כדאמר נותן עיניו בצד זה ואוכל מצד אחר ואמרינן ב' לוגין שאני עתיד להפרוש תן תרומה :

מסורת הש"ס

ל"ל דהשתא אמאי כו' מ"ל דא יש עניה כו' ל"ל

מאי אמרת ליצטרפי לגורן אחר. הגך ה' דקאמרינן דאם יהי עשירי ודאי אמר רחמנא שלא נכנס לדיר מעולם אלא עכשו ולא ספק דשמא עשירי שיצא הוא מאותן ה' שכבר נכנסו לגורן והם ספק של שנה זו ספק של שנה שעברה. פשיטא. דלבן עזאי יהד זו אלולים בעי למישקל מן אלולים קמ"ל דלא כמ"ל דתימא. לגזור דלא אתי למשקל מהנך דלאו אלולים קמ"ל דליכא למישם דהא אשאר שירבינן אי שיעמדין לאלולים כדי שיהו נכרין לו ויבול למנותן כך ולא אתי למישקל מאידך: קפץ מן המנויין לתוכן. לתוך אלו שבדיר שעדיין לא נמנו כולן מעושרין דהנהו קרי מנויין מא' ועד פ' קרים שיצא העשירי ותני מנויין מעושרין אע"ג דמת עשירי בדיר משום דמת עשירי בדיר משום המנויין הראוי דבשעה שיצאו הן עדיין היה עשירי חי והיה ראוי להשלים המנין הן כל מקום שמשתייר בדיר כדי להשלים למנין אותן שיצאו קרי לאותן משום הבי כי קפץ אחד מן המנויין לתוכן כולן מעושרין המנויין שיצאו נמצאו במנין הראוי. לוכי קפץ (לאותן) לתוכן הוו כולהו מעושרין מן המעושרין לתוכן.

מאי אמרת ליצטרפי לגורן אחר. הגך ה' דקאמרינן דאם יהי עשירי ודאי אמר רחמנא שלא נכנס לדיר מעולם אלא עכשו ולא ספק דשמא עשירי שיצא הוא מאותן ה' שכבר נכנסו לגורן והם ספק של שנה זו ספק של שנה שעברה. פשיטא. דלבן עזאי יהד זו אלולים בעי למישקל מן אלולים קמ"ל דליכא למישם דהא אשאר שירבינן אי שיעמדין לאלולים כדי שיהו נכרין לו ויבול למנותן כך ולא אתי למישקל מאידך: קפץ מן המנויין לתוכן. לתוך אלו שבדיר שעדיין לא נמנו כולן מעושרין דהנהו קרי מנויין מא' ועד פ' קרים שיצא העשירי ותני מנויין מעושרין אע"ג דמת עשירי בדיר משום המנויין הראוי דבשעה שיצאו הן עדיין היה עשירי חי והיה ראוי להשלים המנין הן כל מקום שמשתייר בדיר כדי להשלים למנין אותן שיצאו קרי לאותן משום הבי כי קפץ אחד מן המנויין לתוכן כולן מעושרין המנויין שיצאו נמצאו במנין הראוי. לוכי קפץ (לאותן) לתוכן הוו כולהו מעושרין מן המעושרין לתוכן.

הגהות הב"ח

(א) בתוספתא כלאים לד ל"ב פ"ל כ"ל : (ב) שם ומוקה בשבע מ' ב' וכו' כרי אלו משעשרים היו לו מאה וכו' ר' יוסי ברבי יהודה אומר הרי זה מעשר : (ג) גם' ת"ר כל אשר יעבור פרט כל"ל וחיבת תחת ממתן : (ד) רש"י ד"ה פטיטה וכו' דסבר ר' ולמ' :

ג"מ ה

גליון הש"ס

גמ' גזילה משום לקוח. נמ"ל נ. ע"ל :

[ממתוס כפ. נמ"ל ב. מוניס כפ.]

ג"מ דהשתא אמאי כו' מ"ל דא יש עניה כו' ל"ל

הגהות צ"ק

[ה] מוניס מ' יכיו [ב] ויתכלמי [ג] דהניא ר"ש בן גומל אומר מנין [ד] נ"ל ולא שהתא מנוס מאומר כו' [ה] נ"ל נלמא אלעזר כו'

אף תרומת מעשר *נטלת באומר ובמחשבה ומעשר קרייה רחמנא תרומה דכתיב °כי את מעשר בני ישראל אשר ירימו לה' תרומה נתתי ללוים לנחלה ואיתקש מעשר בהמה למעשר דגן מה מעשר דגן ניטל באומר ובמחשבה אף מעשר בהמה ניטל באומר ובמחשבה אמר רבא [2]עשירי [3]מאליו הוא קדוש מנאליה לרבא הא אילימא מהא דתניא אין לי אלא שקרא שמו עשירי לא קרא שמו עשירי מנין ת"ל [5]עשירי יהיה קדש מ"מ ודלמא עשירי הוא דלא קרייה קדש קרייה אלא מהא דתניא [7]קרא לתשיעי עשירי ויצא העשירי ולא דבר התשיעי נאכל במומו [8]והעשירי מעשר ודלמא שאני התם דאיברר ליה עשירי אי נמי *דאחרי עילויה אלא מהא דתניא [10]קרא לתשיעי עשירי ומת עשירי בדיר תשיעי נאכל במומו וכולם פטורין מ"ט כולם פטורים לאו משום דקדש ליה עשירי ודלמא דאיפטרו במנין הראוי *דהאמר רבא [12]מנין הראוי פוטר אלא מהא דתניא קרא לתשיעי עשירי [13]ונשתייר עשירי בדיר התשיעי נאכל במומו והעשירי מעשר והתניא תשיעי חולין תני תנא קמיה דרב ששתא מני ר"ש בן יהודה היא דתניא ר"ש בן יהודה אומר משום ר"ש אף

מתשבה [ואומר] שני לונין שאני עתיד להפרים הרי הן תרומה כדלמרינן (דמאי פ"ז מ"ד)אנני נוקח יין מבין הכתיים ולהכי קרי ליה מחשבה משום דלאינו מוהה מותן אי נמי מותן עיניו בלד לא אחר ותרוייהו אומר ומחשבה נפקא לן מונחשב: איתקש. ברים פירקין(לעיל נג:)ותת מעשרותיכם בשתי מעשרות הכתוב מדבר אחד מעשר בהמה וא' מעשר דגן: קדוש מאליו. שאם מנה ג[עשר ונשתייר עשירי בדיר אע"פ שלא יצא ולא מנאה קדוש מאליו: ודילמא עשירי לא קרייה רחמנא. דליהוי ליה דין מעשר לבעלותו לירושלים ולהקריבו אלא קדוש גרידא קרייה רחמנא דקדושה אלה עליו ואינו נאכל אלא במומו (א)ד[ענין אחר ודילמא עשירי לא קרייה שלא קרא שמו עשירי אלא קדש קרא שמו ולהכי הוי מעשר אבל היכא שלא קראו כלל לא ליהוי קדוש כשאר מעשר. ולא מפי המורה: דאיברר ליה עשירי. שלפי שיצא נסוף תשעה נברר מעצמו שהוא עשירי ולכך הוי כשאר מעשר אע"פ שלא קרא עליו שם (ב) אי מני בריתא קמייתי כגון דאחוי עליה כשיצא הראה עליו באצבעו שיהא מעשר אלא שלא דבר בפיו אבל היכא דשתייר בדיר ולא קרא לו שם לא שמעינן אכתי ליהוי קדוש כשאר מעשר: תשיעי נאכל במומו. הואיל וקראו עשירי ה[דתמורת שם מעשר מקדש לפניו ולאחריו כדלקמן אבל האחרים מיהא לא נפטרו או כואיל והוא תשיעי למנין הבהמות: וכולם פטורין. שמונה שיצאו ככר: דקדש ליה עשירי. מאליו בדיר אע"פ שלא יצא: במנין הראוי. כשיצאו תשעה בפתח היה שם מנין הראוי לעשר שעדיין היה עשירי קיים שהיה ראוי ללאת אחריהם ולפוטרן וכיון דראוי ללאת דמי כמאן דיצא ככר ופטר את המנין ולקמן מפרש שעמא אבל אינו נופיה מיהא לא הוה קדוש עד שיצא: ונשתייר מעשר. אלמא אע"ג דלא יצא קדוש מאליו בדיר והשתא פריך אהך ברייתא דקתני התשיעי נאכל במומו והתניא וכו':

ואיתקש מעשר בהמה למעשר דגן. כלומרינן ברים פירקין עשר תעשר בהמה ואיתקש מחשבה שאינו מוהה עשירי אלא מפרים כל מה שעולה בדעתו: מאליו קדוש. כגון שהיה מונה ויצאו ע' וי' נפתייר בדיר קדוש כל מקום שהוא מ' יאכל במומו והואיל וקראו עשירי קדוש במקלת דלמרינן לקמן מעשר מקדש לפניו ולאחריו אם קראו י' והוא קדושה דע' אינה קדושה במוהה ליקבע כדיפקינן בשלהי פרקין והעשירי מעשר וקבע אלמא מאליו הוא קדוש דהא לא דבר כלל: שאני התם. ולהכי קדוש דאיכבר ליה שהוא י' שהכי יצא בשומו פתח אם הם' אבל אם בדתייר בדיר לו יצא בפתח אחר אימא מאליו לא קדוש: דלמא. מע"ה פטורים דאיפטרי להו במנין הראוי כשנמנו הם היה מדיין העשירי מי ולמות להמנות עמהם ולהשלימו ונמצא שמניו היה ראוי להעשר ולהיכן אע"פ שמת הי' נפטר: דהא אמר רבה וכו'. ולעולם אי הוה עשירי קיים ונשאר בדיר לא הוה מיילא עליה שם קדושה וכו' מעשר אלמא קדוש מאליו דהא מעשר קרו ליה: הא מני דקתני מ' מונין: אף

חוץ מתרומת מעשר שנלמדת ואינה למידה דבתרומה מעשר כתיב ממנו לומר דבעינן מוקף ומוקמינן ליה בתרומה גדולה ולא בתרומת מעשר כ[דבמס' בכורים (פ"ג מ"ה) תנן תרומת מעשר שוה לבכורים בשתי דרכים נטלת מן הטהור על הטמא ונטלת מן המוקף כבכורים והא דפריך בפ' כל הגבן (גיטין דף ל:) גבי תרומת מעשר וכי נחשדו חברים לתרום שלא מן המוקף כא[מעמיד ר"ת מדבריהם דמדאורייתא לא בעי מוקף ומיהו נראה דלענין מחשבה לא פליגי מדפריך ברים האיש מקדש (קדושין דף מא:) גבי הא דילף שליחות מתרומה מה לתרומה שכן נטלת במחשבה משמע דלכולי עלמא פריך והייטו תרומת מעשר דכתיב בה אתם גם אתם ומיהו לפי מה שפי' כב[הקונטרס במחשבה פליגי דמשום מחשבה מוקי ר' יוסי בר' יהודה כג[בשמעתין כאחא אלעזר בן גמלא דאפילו לרבנן נמי מליגו למילף מחשבה במעשר מדקרייה רחמנא תרומה ומיהו מליגו כה[למימר דמשום תרומת מעשר שבו קרייה רחמנא תרומה: **במחשבה**. פ"ה טתן עיניו בלד זה לשם תרומה ואוכל בלד זה ואע"פ שלא הפרים משמע שרוצה לומר משום דכתיב ונחשב שרי לאכול בלא הפרשה ומרינן נמי בשתיקה על ידי כו[נתן עיניו בלד זה ואוכל בלד זה וכל זה דנפקא לו מונחשב עוד פירש לשון אחר במחשבה כז[מחשב ואומר ב' לונין שאני עתיד להפרים ואע"פ שעתה אינו מפרים כלום ורוצה לומר דדיבור בריך והא דשרי בלא הפרשה קרי מחשבה ואשכחן נמי כח[דקרי *למחשבה דיבור כמו (ב"מ דף מד.) על כל דבר פשע כט[דאמר לחייב על המחשבה כמעשה ונראה דבלא דיבור נמי הוי תרומה מדהכן במס' תרומות (פ"א מ"ו) חמשה לא יתרומו ואם תרמו תרומתם תרומה ואחיב אלס ובירושלמי מפרש מעשה משום ברכה ובמס' שבועות פ"ב (דף כו:) ל[משמע בהדיא דשרי כשגמר בלבו אע"ג שלא הוציא בשפתיו לא[כתיב כל הדיב לב וקאמר תרומה וקדשים הוו להו שני כתובים הבאים כאחד ולא יפינן מיניהו שבועה ובמה שאוכל בלא הפרשה אין קפידא דלבולי עלמא שרי בכ"מ אע"פ שאין מפרים עתה כדמוכח ההוא דהלוקח יין מבין הכתיים דשרי לכ"ע אי לאו משום ברייה אי משום דאיבור הוה *ויש מקומות דשרינן מעשר שני לאפוא ואי"ת כיון דשרינן תרומה על ידי לג[נתן עיניו בלד זה ואוכל בלד אחר אמאי אין מנכיהין תרומות ומעשרות בי"מ הא תנן פ' טמא (שבת דף קמב.)מעלין המדומע באחד ומאה ופריך לג[והא מתקן ושני ר' אלעזר בר"ש היא דאמר נתן עיניו בלד זה ואוכל בלד זה ולהכי לא חשיב מתקן לד[כיון דאפשר *במחשבה י"ל מדומע שאני שכבר נתקן אבל תחלת תיקון לה[לא שרינן מעשה דאפשר במחשבה ואפילו דמאי אסור לתקן בשבת כדמוכח פ' במה מדליקין(שם דף לד.)ואע"ג דשרי ליה בנתן עיניו בלד זה ואוכל בלד אחר כדמוכח פ"ק דחולין (דף ו:) גבי ר"מ שאכל עלה של ירק בבית שאן *: **איתקש** מעשר בהמה למעשר דגן. פ"ה מדכתיב עשר תעשר כדאמרינן ברים פירקין ל"ל דלית ליה הא דאמר [רבא] לשנה הקשתיו ולא לדבר אחר ועוד ברים פירקין דיקשינן איקשא אחרת לו) והבאתם שמה מעשרותיכם לר' עקיבא ושמא לא אתקש אלא לענין הבאה מיהו לרבא קשה היכי מפרש טעמא דרבי יוסי בר' יהודה וכן בזבחים פרק ב"ש (דף מה.) דרשינן קדשי עובדי כוכבים אין עושים תמורה מדאיתקש תמורה למעשר בהמה ומעשר בהמה למעשר דגן ובמעשר דגן כתיב בני ישראל ולא עובדי כוכבים וי"ל לענין לעשר מזה על זה כגון ממין על שאינו מינו דהוי כענין חדש על ישן לגבי הכי דוקא אומר לשנה הקשתיו ולא לדבר אחר: ילאו

מב א מיי' פ"ח מהל' מעשר הל' יד ופ"ג מהל' תרומות הלכה י טושע"ש י"ד סי' שלא סעיף כד וכמילון מ"ד:

ל"ק מ"ז

מד ב ג מיי' פ"ח מהל' בכורות הלכה ג:

מה ד ה מיי' שם הל' י סמג עשין ריב:

מו ו מיי' שם הל' ח:

ל"ל בנטל אחד מעשרה הוי מעשר אע"פ שאין שוים כמו במכנים כו' ל"ק

נ' ל"ק מעשר כיוצא בו ונוטל מאומד דילמא אכא כו':

מחשבה אתרומת ל"ק

ל"ל פרק שני דתרומות כל התורה כולה למידה ומלמדת מון כו' ל"ק

נמי דאפילו ל"ק

לדבור מחשבה ל"ק

ל"ל ויש מקומות דשרינן בשאומר מעשר שני לאפוא לו לדרומו וא"ת כו' ל"ק

ג' ל"ק במחשבה ל"ל אפשר במחשבה ו"ל כו'

[וע"ש תוס' חולין ז. ד"ה ודילמא]

מפרש ר"ת דהיינו מדברייתא אבל מדאורייתא לא: כב[בקונטרס משמע דבמחשבה פליגי דמי' דשמים: כג[יהודה דשמעתין: כד[פי' נמי משתמע: כה[למימר דשמים: כו[ידי שנותן עיניו בצד זה ואוכל בצד אחר דכל זה נקפא מונחשב: כז[במחשבה שיחשב: כח[נמי דוכתא דקרי: כט[שטא דאמרינן לחייב: ל[פ"ג פי' הקונטרס נמי משמע: לא[בשפתיו גבי כל נדיב לב דקאמר תרומות: לב[ידי שנותן: לג[ופריך בגמרא והא מתקן ושני מדר"א בר' שמעון: לד[מתקן כשמעלהו כיון דאפשר במחשבה והבא נמי אפשר במחשבה: לה[תקון של פבל לא: לו[אחרת מוהבאתם:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ודילמא וכו' אלא כמומו (ת"ש ות"כ ס"ד ענין) ות"ש ות"כ ס"ה לשון: (ב) ד"ה דאיברר וכו' עיין שם סס"ד: